

УДК 336.67:657.1

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ У ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

PROBLEMS OF REFLECTION OF CHARGES ARE IN ACCOUNTING OF CREDIT UNIONS

Ганна Михайлівна ЛЮТОВА

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту,
доцент Черкаського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)
E-mail: oblik@cibs.ck.ua

Anna M. LYUTOVA

Candidate of Economics, Associate Professor of Accounting, Analyzing and Auditing Department of
Cherkassy Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv)

Катерина Володимирівна ЛОМОВАЦЬКА

магістрант кафедри обліку, аналізу та аудиту Черкаського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)
E-mail: katay89@ukr.net

Ekaterina V. LOMOVATSKA

Master of Cherkassy Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Kyiv)

Анотаці. У статті розкрито особливості відображення на рахунках обліку інформації про витрати кредитних спілок і внесено пропозиції щодо його вдосконалення. Розглянуто методику узагальнення витрат у фінансовій та спеціальній звітності кредитних спілок та висвітлено проблеми, пов'язані із цим процесом.

Summary. The article shows to display in the accounts record of expenditures and credit unions made proposals for improvement, the method of generalized cost in the financial statements and special credit unions. Highlights the problems associated with this process.

Ключові слова: кредитна спілка, витрати, фінансова звітність, спеціальна звітність.

Key words: credit union, charges, financial reporting, special accounting.

Постановка проблеми. Кредитна спілка є громадською організацією, головною метою якої є фінансовий та соціальний захист її членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Результати діяльності кредитної спілки узагальнюються у звітності, на основі якої користувачі такої звітності роблять висновки про фінансове становище спілки та

здатність виконувати покладені на неї функції. Важливою умовою для забезпечення достовірності, повноти і правдивості звітних даних кредитної спілки є правильна організація бухгалтерського обліку витрат, так як даний об'єкт обліку безпосередньо бере участь у формуванні інформації про результативність (прибутковість чи збитковість) діяльності кредитних спілок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні аспекти організації та методики бухгалтерського обліку в кредитних спілках відображено у працях вітчизняних та зарубіжних учених: Ф. Ф. Бутинця, С. В. Войцехівського, М. Я. Дем'яненка, В. П. Завгороднього, Л. М. Кіндрацької, Г. Г. Кірейцева, А. М. Кузьмінського, С. О. Левицької, С. О. Ніколаєвої, В. Ф. Палія, В. М. Пархоменко, О. М. Петрука, Н. Л. Правдюк, М. С. Пушкаря, О. Д. Радченко, П. Т. Саблука, Я. В. Соколова, В. В. Сопка, Н. М. Ткаченко, Б. Ф. Усача, К. В. Березовського, А. М. Мороза.

Існуючі праці характеризуються вагомими науковими результатами, однак, залишається невирішеним ряд питань. Зокрема потребує подальших досліджень недостатня урегульованість нормативними документами складу та порядку обліку витрат діяльності кредитних спілок, що знижує якість методики їх економічного аналізу.

Мета статті. Розкрити особливості відображення на рахунках обліку інформації про витрати кредитних спілок, розглянути методику узагальнення витрат у їхній фінансовій та спеціальній звітності та висвітлити проблеми, пов'язані із цим процесом.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Кредитна спілка є суб'єктом ринку небанківських фінансових послуг і здійснює свою

діяльність відповідно до Закону України «Про кредитні спілки». Цей Закон визначає дану фінансову установу як неприбуткову організацію, що заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1].

Облік витрат, які виникають у кредитній спілці в процесі провадження своєї діяльності протягом звітного періоду, в методичному аспекті регулює П(С)БО 16 «Витрати», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318. Відповідно до Інструкції по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємствами і організаціями від 30.11.99 р. № 291 кредитні спілки, для обліку своїх операційних витрат, використовують рахунки класу 8 «Витрати за елементами». За дебетом рахунків класу 8 відображається сума визнаних витрат, за кредитом – списання цієї суми на рахунок 79 «Результат фінансових операцій» [2]. Рахунки класу 9 кредитним спілкам рекомендовано не застосовувати.

Виходячи з вимог Інструкції для обліку витрат кредитною спілкою використовуються рахунки, зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Система рахунків обліку елементів витрат кредитної спілки [5]

Синтетичні рахунки		Субрахунки	
Код	Назва рахунка	Код	Назва субрахунка
80	Матеріальні витрати	801	Витрати сировини й матеріалів
		803	Витрати палива й енергії
		805	Витрати будівельних матеріалів
		806	Витрати запасних частин
		809	Інші матеріальні витрати
81	Витрати на оплату праці	811	Виплати за окладами й тарифами
		812	Премії та заохочення
		813	Компенсаційні виплати
		814	Оплата відпусток
		815	Оплата іншого невідпрацьованого часу
		816	Інші витрати на оплату праці
82	Відрахування на соціальні заходи	821	Відрахування на пенсійне забезпечення
		822	Відрахування на соціальне страхування
		823	Страхування на випадок безробіття
		824	Відрахування на індивідуальне страхування
		826	Страхування від нещасних випадків на виробництві (даний рахунок не передбачений Планом рахунків, однак рекомендований до застосування)
83	Амортизація	831	Амортизація основних засобів
		832	Амортизація інших необоротних матеріальних активів
		833	Амортизація нематеріальних активів

Система рахунків витрат кредитної спілки, визначена Методичними рекомендаціями [2]

Синтетичні рахунки		Субрахунки	
Код	Назва рахунка	Код	Назва субрахунка
84	Інші операційні витрати	841	Витрати на розрахунково-касове обслуговування
		842	Витрати на оренду та утримання офісу
		843	Господарські витрати
		844	Витрати на обслуговування орендованих основних засобів
		845	Витрати на формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів
		846	Оплата інформаційно-консультаційних послуг
		847	Витрати на відрядження
		848	Витрати на нарахування обов'язкових платежів
		849	Інші витрати
85	Інші затрати	851	Витрати на нарахування податку на прибуток
		852	Витрати на нарахування процентів по внесках (вкладах) членів спілки на депозитні рахунки
		853	Витрати на нарахування процентів по залучених коштах від юридичних осіб
		854	Витрати на сплату членських внесків до асоціацій кредитних спілок
		855	Витрати на відрахування до спільних фінансових фондів (метою формування яких є фінансове оздоровлення кредитних спілок)
		856	Витрати на списання нарахованих, але несплачених процентів по кредитах
		857	Витрати на страхування кредитів та внесків (вкладів) на депозитні рахунки

У п. 1.3 Методичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку кредитною спілкою та об'єднаною кредитною спілкою від 18 грудня 2003 року N 171 наведено рекомендовані для кредитної спілки субрахунки другого порядку для рахунків 84 «Інші операційні витрати» та 85 «Інші затрати» (див. табл. 2).

Відповідно до вищенаведеної класифікації витрати з нарахування процентів по внесках (вкла-

дах) членів спілки на депозитні рахунки віднесено до складу витрат неопераційної діяльності, проте у Законі України «Про кредитні спілки» зазначається, що операції по залученню внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів кредитних спілок є послугами по «задоволенню потреб членів кредитної спілки», а отже, операційною діяльністю. Тому доцільніше буде відсотки по внесках (вкладах) на депозитні рахунки включити до складу операційних витрат.

Таблиця 3

Запропонована система субрахунків до рахунку 84 «Інші операційні витрати» для кредитних спілок [4]

Субрахунок (рахунок другого порядку)		Субрахунки (рахунки третього порядку)	
Код	Назва субрахунка	Код	Назва субрахунків
849	Інші витрати	8491	Витрати на нарахування процентів по внесках (вкладах) членів спілки на депозитні рахунки
		8492	Витрати на сплату членських внесків до асоціацій кредитних спілок
		8493	Витрати на відрахування до спільних фінансових фондів (метою формування яких є фінансове оздоровлення кредитних спілок)
		8494	Витрати на страхування кредитів та внесків (вкладів) на депозитні рахунки

Таблиця 4

Порівняння методики формування інформації про операційні витрати у фінансовій та спеціальній звітності кредитної спілки

Назва показника операційних витрат діяльності	Інформація у фінансовій звітності		Інформація у звітних даних про доходи і витрати			
	Інформаційна база для формування статті витрат	Умови визнання витрат	Назва показника	Інформаційна база для формування статті витрат	Умови визнання витрат	
Собівартість наданих послуг	Дт 80, 81, 82, 83, 84 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування	Інформація за зазначеними статтями операційних витрат діяльності у звітних даних відсутня	Витрати на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів	Дт оборот рах.81 плюс Дт оборот рах.82 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
				Інші операційні витрати	Дт оборот рах.80 плюс Дт оборот рах.83 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
Адміністративні витрати	Дт 80, 81, 82, 83, 84 у частині загальногосподарських витрат	Метод нарахування	Інформація за зазначеними статтями операційних витрат діяльності у звітних даних відсутня	Витрати на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів	Дт оборот рах.81 плюс Дт оборот рах.82 у частині загальногосподарських витрат	Метод нарахування
				Інші операційні витрати	Дт оборот рах.80 плюс Дт оборот рах.83 у частині загальногосподарських витрат	Метод нарахування
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	Дт 84	Метод нарахування	Інформація за зазначеними статтями операційних витрат діяльності у звітних даних відсутня	Інші операційні витрати	Дт оборот рах.80 плюс Дт оборот рах.83 (у частині витрат, які не увійшли до собівартості наданих послуг та адміністративних витрат) плюс Дт оборот рах.841 плюс Дт оборот рах.849 в частині витрат на благодійну діяльність	Метод нарахування
				Витрати на формування резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів	Дт оборот рах. 845	Метод нарахування

Необґрунтованими є також рекомендації щодо відображення у складі інших витрат затрат на сплату членських внесків до асоціацій кредитних спілок, витрат на відрахування до спільних фінансових фондів (метою формування яких є фінансове оздоровлення кредитних спілок) та витрат на страхування кредитів та внесків (вкладів) на депозитні рахунки. За своєю суттю вони також є витратами, що безпосередньо пов'язані з основною діяльністю кредитної спілки, або її супроводжують. Тому їх також необхідно обліковувати як витрати операційної діяльності.

Враховуючи попередні зауваження, рахунок 85 «Інші затрати» доречно обмежити субрахунками 851, 853 та 856, а рахунок 84 «Інші операційні витрати» розширити наступним чином (див. табл. 3):

Із прийняттям Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08 липня 2010 р. №2464-VI відбулися певні зміни у формуванні відрахувань на соціальні заходи. Цим Законом визначаються правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати. З дня набрання чинності цим Законом платники страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, вважаються платниками єдиного внеску [3]. Відповідно до цього структура рахунку 82 «Відрахування на соціальні заходи», визначена Методичними рекомендаціями № 171, наразі є недоречною. Для приведення у відповідність чинному законодавству рахунки 821, 822 та 823 варто вилучити з Плану рахунків, замінивши їх рахунком обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування:

82 «Відрахування на соціальні заходи»:

821 «Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

824 «Відрахування на індивідуальне страхування».

Інформація про витрати кредитної спілки узагальнюється у Звіті про фінансові результати та Звітних даних про доходи та витрати.

Кредитні спілки формують Звіт про фінансові результати відповідно до вимог П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати». У I розділі Звіту, який називається «Фінансові результати», передбачено відображення показників витрат кредитної спілки за видами діяльності: звичайної, яка поділяється на операційну, фінансову та іншу, і надзвичайної відповідно до методики ведення обліку. Розподіл витрат за видами діяльності досягається при застосуванні в обліку рахунків витрат 9 класу Плану рахунків. Проте кредитні спілки, відповідно до Закону України «Про кредитні спілки», зобов'язані вести облік витрат із застосуванням рахунків 8 класу, які не дають змоги в повній мірі здійснити поділ витрат за видами діяльності. Відповідно до цього виникає проблема у відсутності механізму перерозподілу витрат за місцем їх виникнення при заповненні кредитними спілками статей I розділу Форми №2. Зазначене унаочнює таблиця 4.

Суперечливою є ситуація в обліку витрат з нарахованих відсотків на внески на депозитних рахунках. Їх рекомендовано обліковувати на рахунку 852 «Витрати на нарахування процентів по внесках (вкладах) членів спілки на депозитні рахунки». Відповідно, у Звіті про фінансові результати нараховані відсотки відображуються за статтею «Фінансові витрати». Таке відображення не в повній мірі відповідає принципу «нарахування та відповідність доходів і витрат». Посилаючись на вищеподані обґрунтування суму нарахованих процентів доцільніше показувати у Звіті про фінансові результати у складі операційних витрат за статтею «Інші операційні витрати» (код рядка 090) (табл. 5).

Розділ II «Елементи операційних витрат» призначений для відображення відповідних елементів операційних витрат, понесених кредитною спілкою у процесі її діяльності протягом звітного періоду. Цей розділ заповнюється за інформацією субрахунків рахунку 84 «Інші операційні витрати» та даних аналітичного обліку [4] (табл. 6).

Розділ III «Розрахунок показників прибутковості акцій» Звіту про фінансові результати кредитними спілками не заповнюється, оскільки вони не мають права здійснювати випуск акцій [4].

Інформація про витрати узагальнюється кредитними спілками і у Звітних даних про доходи та витрати, форма та порядок яких затверджено Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України.

Таблиця 5

Порівняння методики формування інформації про неопераційні витрати у фінансовій та спеціальній звітності кредитної спілки

Інформація у фінансовій звітності			Інформація у звітних даних про доходи і витрати		
Назва показника	Рахунок	Умови визнання витрат	Назва показника	Рахунок	Умови визнання витрат
Фінансові витрати	Дт 85	Метод нарахування	Нараховані проценти за внесками (вкладами) на депозитні рахунки членів кредитної спілки	Дт оборот рах. 852 з Кт рах. 684/1	Метод нарахування
			Нараховані проценти за кредитами, отримані від кредитних спілок	Дт оборот рах. 853 з Кт рах. 684/2	Метод нарахування
			Нараховані проценти за кредитами, отримані від об'єднаної кредитної спілки	Дт оборот рах.853 у частині нарахованих процентів за кредитами, отриманими від об'єднаної кредитної спілки	Метод нарахування
			Нараховані проценти за кредитами, отримані від банків	Дт оборот рах.853 у частині процентів нарахованих за кредитами, отриманими від банків	Метод нарахування
			Витрати на списання несплачених процентів за кредитами	Дт оборот рах. 856	Метод нарахування
Втрати від участі в капіталі	Дт 85	Метод нарахування			
Інші витрати	Дт 85	Метод нарахування	Нараховані проценти за іншими зобов'язаннями перед юридичними особами	Дт оборот рах.853 у частині процентів нарахованих за іншими зобов'язаннями перед юридичними особами	Метод нарахування
			Витрати на страхування кредитів та внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитних рахунках	Дт оборот рах.857	Метод нарахування
			Витрати на формування спільних фінансових фондів асоціацій	Дт оборот рах.855	Метод нарахування
			Інші витрати	Дт оборот рах.854	Метод нарахування
Податок на прибуток від звичайної діяльності	Дт 79 Кт 85 (з урахуванням норм П(С)БО 17)	Метод нарахування	Податок на прибуток нарахований	Дт оборот рах.851	Метод нарахування
Надзвичайні витрати	Дт 85	Метод нарахування			
Податок з надзвичайного прибутку	Дт 79 Кт 85 у частині надзвичайних доходів (з урахуванням норм П(С)БО 17)	Метод нарахування			

Аналіз таблиць 4-6 дає підстави стверджувати, що інформація про витрати, яка відображається кредитними спілками у Звіті про фінансові результати, у своїй більшій частині дублюється та конкретизується у Звітних даних про доходи і витрати. При цьому, формування показників витрат у цих звітах здійснюється за однаковим методологічним підходом – методом нарахування. Тому формування кредитними спілками цих двох видів звітності (фінансової та спеціальної) є недоцільним, так як вимагає від них значних витрат та ускладнює їх діяльність і технологічну базу.

Шляхом вирішення даної проблеми може бути перегляд складу і змісту Звітних даних про доходи і витрати кредитних спілок, оскільки вони в більшій мірі відбивають специфіку суб'єктів фінансового ринку, з метою заміщення форми фінансової звітності № 2 даним звітом спеціальної звітності. Таке рішення є доцільним ще й тому, що форма фінансової звітності № 2 є уніфікованою, тобто єдиною для всіх суб'єктів підприємницької діяльності, і тому не в повній мірі враховує особливості діяльності кредитних спілок.

Таблиця 6

Порівняння методики формування інформації про витрати за елементами у фінансовій та спеціальній звітності кредитної спілки

Інформація у фінансовій звітності			Інформація у звітних даних про доходи і витрати		
Назва показника	Рахунок	Умови визнання витрат	Назва показника	Рахунок	Умови визнання витрат
Матеріальні затрати	Дт 80	Метод нарахування	Інші операційні витрати	Дт оборот рах.80 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
Витрати на оплату праці	Дт 81	Метод нарахування	Витрати на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів	Дт оборот рах.81 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
Відрахування на соціальні заходи	Дт 82	Метод нарахування	Витрати на нарахування заробітної плати та обов'язкових платежів	Дт оборот рах.82 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
Амортизація	Дт 83	Метод нарахування	Інші операційні витрати	Дт оборот рах.83 у частині витрат, які мали безпосереднє відношення до наданих послуг	Метод нарахування
Інші операційні витрати	Дт 84	Метод нарахування	Інші операційні витрати	Дт оборот рах.841 плюс Дт оборот рах.849 в частині витрат на благодійну діяльність	Метод нарахування

Висновки. Формування фінансової та спеціальної звітності є важливим етапом облікового процесу кредитної спілки. Склад, зміст, форма та методика підготовки звітності кредитних спілок визначена Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16 липня 1999 р., П(С)БО 1-6 та Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України про порядок складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 177 від 25 грудня 2003 р.

Проведені дослідження особливостей відображення інформації про витрати у звітності кредитних спілок дає підстави зробити висновок про її значне дублювання у звітних даних та фінансовій звітності. Складання небанківськими фінансовими установами цих двох видів звітності є недоречним, оскільки потребує значних витрат часу і вимагає додаткових трудовитрат облікового персоналу.

Усунути даний недолік можливо шляхом інтеграції показників фінансової звітності та звітних даних кредитної спілки. Зважаючи на те, що у звітних даних кредитної спілки відображується значно ширше коло показників ніж у фінансовій звітності, доречним було б формування суб'єктами лише спеціальної звітності (звітних даних), так як вона у більшій мірі адаптована до специфіки діяльності небанківських фінансових установ.

У зв'язку зі зміною законодавства в частині нарахування єдиного соціального внеску на доходи персоналу кредитної спілки та утримання із цих доходів соціального внеску, необхідно внести відповідні зміни до Плану рахунків бухгалтерського обліку, а саме, виключити субрахунки 521, 522 та 523, замінивши їх субрахунком єдиного соціального внеску.

Запропонована система субрахунків витрат кредитної спілки дає можливість без додаткових вибірок формувати статті звітних даних.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. № 2908-III // www.rada.gov.ua.
2. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку кредитною спілкою та об'єднаною кредитною спілкою» від 18.12.2003 р. № 171 // www.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI // www.rada.gov.ua.
4. Гончаренко О. О., Лютова Г. М. Облік доходів і витрат кредитних спілок та їх відображення у звітності // <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=88>.
5. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємствами і організаціями від 30.11.99 р. N 291.
6. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 // www.rada.gov.ua.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87// www.rada.gov.ua.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 // www.rada.gov.ua.
9. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 // www.rada.gov.ua.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87// www.rada.gov.ua.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 «Звіт про власний капітал», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 // www.rada.gov.ua.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137 // www.rada.gov.ua.
13. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 // www.rada.gov.ua.
14. Розпорядженню Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Порядку складання та подання звітності кредитними спілками та об'єднаними кредитними спілками до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» від 25.12.2003 р. № 177 // www.rada.gov.ua.
15. Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» від 30.11.1999 р. № 291 // www.rada.gov.ua.
16. Обліково-аналітичне забезпечення управління небанківським фінансовими установами: Монографія / Авт. колектив; За наук. ред. канд. екон. наук, доц. М. Й. Гедза. – Київ: ТОВ «ДКС центр», 2009. – 392 с.